

enfiladís. Pertany al basc clàssic i al de sempre, en la forma *ardan*, a la qual se li pot afegir el vell sufix d'abstracte *-tze*, potser encaminant, en aquest cas, a emfatitzar la vinya estricta distingint-la d'aqueixes plantes anàlogues: *ardantce* 'vinya' en el clàssic Axular (*Euskera* VI, 34); i Mitxelena documenta *ardance* 'vinya' ja en textos pamplonesos de 1252 i de c. 1273 (*Fo. Li. Va.* I, 38).

Rohlfs, defensament la seva teoria d'un vague origen «il·liri» o «indoeuropeu» d'aquell sufix *-oi* (*Stu. z. Rom. Namenk.* 12, i *Arch. Fil. Arag.* IV, 136), va negar l'origen basc —il·liri un sufix exclusiu de l'Alt Pir. centre i Oest!—; jo en *E. T. C.* I, 61-64, tot reconeixent que no tots els noms en *-oi* s'expliquen clarament pel basc, i admetent que hem de fer una part als d'etimologia més o menys ignota (ignorem tant del passat ibèric i del seu llunyà antecessor comú), jo vaig defensar que més sovint tenen més raó en aquest capítol les teories bascoïdes de MzPi. que les vagues parronímies de Rohlfs.

Quant a *Ardanui* Rohlfs afirmava que no es pot pensar en vinyes «a més de 1400 alt.», que és una dada ben exagerada car un dels dos *Ardanui* és a 1335 alt. i el de Nerill a 1360, i el terme de tots dos en part baixa fins al fons de la ribera, bastant més avall. És un fet ben conegut que en l'economia closa dels temps medievals, els muntanyencs s'havien d'enginyar a fer vi, encara que no fos bo com els vins d'avui. El poble de *Vinyal* a la vall de Barravés (a l'E. de Castanesa) és a més de 1200 alt.; i gràcies a la toponímia s'ha observat que conreus de vinya devien existir a tot Cerdanya, a tota la vall d'Aran i a l'alta Ribagorçana, bastant més amunt que aqueixos nivells (veg. Pau Vila, *La Cerdanya*) i el meu *PVArGc.*, s. v. D'altra banda en part es tractaria de conreus diferents, si bé enfiladissos, i aguantant-se en aspres, com el de les cebes: que, pel sobrenom del *Ardanui* de Nerill («de las Cebas o *Cibes*»), veiem que n'era característic.

Recordem encara que les etimologies fitonímiques sovint s'apliquen en localitats on la planta, tot i rara, comença a trobar-se des d'allí; veg. *Boix*, *Pineda*, *La Vola*, *Lledó*, *El Teix* etc.

L'etimologia bascoïde *ARDAN-OI* 'vinyal' o 'parrissal' és doncs segura.

N'hi ha algun homònim. *Ardanés*, esgl. dependent de San Juan de la Peña, documentat ja amb aquest nom en escrs. des de 1245 (*BABL* x, 102), i *Ardenés*, recollit per Elcock com el d'una partida d'Embún (*1.ª Reun. Top. Pir.* 108), deuen ser el mateix nom que *Ardanué*, amb la *ü* eliminada (cf. la variant registrada supra), i tal com *nueit*; de *NOCTE*, ha donat *nét* o *neit* en molts parlars gascons i aragonesos. Aquí, posada en plural.

1 El context suposa l'*Ardanui* de Castanesa. Potser no hem de fer massa cas de la *n* en lloc de *d*, explicable per propagació de la nasalitat següent; ajudada per una confusió parcial, o malentès d'escribes, amb *Reñanué*, llogaret més llunyà a l'O., ja a la vall de Benasc.

ARDENYA (o *-ENA* o *-ENES*)

N'hi ha moltes.

1) En el Conflent. *Ardena*, serrat alt i poblat d'alzines, cap al límit entre Marquixanes i Els Masos: *ardéna* (xxvi, 77); *lax ardénas* id. (xxv, 194); també nom del còrrec (afl. dr. Tet) que fa partió entre els dos termes. En tinc nota com *Canal d'Ardena* en doc. de 1730, remetent a Illa. Un *Girald d'Ardena*, donzell, a Illa, a. 1320 (*RLR* xxxii, 491). Alart troba un *Berenguer d'Ardena*, sens dubte baró ross., a. 1385; del qual ens parla, amb aquesta data, J. Seb. Pons (*Le Passé d'Ille*, p. 19).

2) De l'Alt Emp., dues dades un poc improvable de llocs diferents: un Coll de *Ardenas* en doc. de 1019, a *La Valleta* (= vall de St. Quirze de Colera). En l'acte de consagració de l'esgl. de St. Martí de Vallmala «afr.: or. collo de *Ardenas* et collo de Aronno, mer. collo de Baucello, --- collo Adroariano --- collo Trasovario, vel in Dalfianes --- occ. Puio Juliano, de circi in Casteralilio, vel strata qui pergit ad collo de Trasovario» (*Villan., Vi. Lit.* xiv, 318).¹ Botet i Sisó (*GGC* 63 i 150) és el qui ha donat l'altra dada, que tothom va repetint, i, essent cosa d'ell deu ser certa, encara que no confirmada en les meves enq.; no sé si la tenia de primera mà: *Riera d'Ardenya*, que, junt amb la de Frausa, són afl. del riu Arnera de Maçanet de Cabrenys, uns 30 k. més a l'O.

3) A la Costa Brava, el gran i vell santuari de Sant Grau, damunt Tossa (cap al límit amb St. Feliu de Guíxols i Llagostera), ha dut el nom de St. Grau d'Ardenya: recordo haver-ho recollit viu (*ardéya*) en l'enq. de 1931 a Tossa (i crec també a St. Feliu). A Llagostera ara ja no és gaire conegut aquest nom, que els vells d'allí deformen en St. Grau d'*urdéya*, tot declarant «és el que diuen els de St. Feliu però aquí en diem Sant Grau de Montagut; i també els de Tossa, així, o del Puig de les Cadiretes» (1988). A aquest es poden referir un Alamandus de *Ardenia* a. 1202 i Berenguer *Ardena* 1215 (*Cart. de Roca-rossa*, §§ 46, 75).

4) Bac d'*ardéna* mas. espatllada en te. Parròquia de Ripoll, cap a St. Bernabé de Tenes (xiii, 142).

5) Pla d'*Ardenya*, en el Baix Llobregat (*ardéya*) altiplanície deserta llavors molt obscura i desconeguda, on les milícies del Dr. Miquel Baltà i Francesc Macià férem exercicis pre-militars en els anys 1924-5 preparant el cop contra el dictador, que no reeixí, a Prats de Molló i Garraf (1926); visitat per mi i un centenar de partidaris del Gran President una vintena de vegades: nom recollit allí de boca de molts pagesos. No hi havia llavors cap masia prop ni lluny; i encara que més aviat erma, era voltada de boscs, i amb deus, que crec prospectades per Font i Sagué, car es creien reemergents a la Font d'En Menna (pron. *arména* o *arménna*) de Vallirana. Doc. en el S. xi: «est ipsa vinea --- in terminio de *Ardena* vel de ipsa Granada sive de Mogoria» a. 1002; «ipsa vinea et bosco quod --- habebat in silva *Ardena*» a. 1010 (*Cart. St. Cugat* II, 26, 70).

6) Poble agr. al te. La Riera en el Baix Gaià: «*Ardenya*, del terme de Muntoliu» 1359 (*CoDoACA* XII, 32).